

Strašidelné působení na dálku

Z němčiny přeložila Marie Voslářová

Nerozumíme si. Vlastně. Vlastně jenom my nerozumíme jim. My, neboli němečtí spisovatelé a spisovatelky, kteří byli zásluhou Literárního archivu Sulzbach-Rosenberg, Spolku Adalberta Stiftera a Českého literárního centra pozváni do Literárního domu Horní Falc. Oni, neboli tamtéž pozvaní spisovatelé a spisovatelky z České republiky, kteří až na jednu výjimku rozumí a mluví německy. Setkání tedy trpělo od samého počátku jistou asymetrií, kterou jsme se snažili napravit omluvami za svou ignoranci – přinejmenším já, ale myslím, že ostatní z *nás* také. Rituály, zdvořilosti, ujišťování. Ovšem, jak všichni chápou, existují důvody mimo individuální nedostatky anebo zásluhy: historické – například pokud jde o jazykový ostrůvek Budějovic a okolí, který byl do roku asi 1890 převážně německojazyčný, a pak tu byl samozřejmě vnucený protektorát během nacistické diktatury – a systémové, čímž mám na mysli dynamiky, jaké většinou vznikají mezi větší a menší zemí.

Tak to tedy vypuklo, na lavicích pod širým nebem, s několika bloumajícími kočkami, v němčině a angličtině a češtině, a mezi námi seděly tlumočnice (Julia Miesenböck a Lenka Hošová), které vůbec všechno – což o překladatelích platí obecně! – udržovaly v chodu a díky nimž cesta do Sulzbachu-Rosenbergu stála za to. Patří jim poděkování! Rozuměli jsme si, můžu nyní zpětně říct, když jsme znovu a znovu začínali mluvit o našem psaní, o napsaném a dosud nenapsaném, přestože na první pohled se naše látky a témata, ba i žánry hodně lišily. Bylo toho moc, než abych zde vše podrobně vypsál, ale řeč přišla na zájem jistého Jana Štiftera o osudy lidí, kteří žili ve vyhnaneckých lágrech anebo ve smíšených manželstvích, a byli proto stigmatizováni. Vyprávěl i o budějovických kavárnách na počátku minulého století, které byly ve skutečnosti bordely, a o dvojí morálce patriarchátu s představami cudné, nevědomé nevěsty a muže, který už před manželstvím musel a chtěl a mohl a směl sbírat zkušenosti.

Došlo i na, někdy formou básní, jindy v próze, formulované uvažování nad životem samým a nad jeho základy, z pera bioložky a spisovatelky Sophie Klink, která své bádání nechává protékat do *nature writing*, přírodou inspirované esejistiky hnané ekologickým žalem. Došlo na vyjádření Markéty Pilátové, která žila léta v Jižní Americe, že tam Čechy považují za „nejateističtější národ“ Evropy a litují je kvůli tomu. A došlo na její román *Senzibil*, přeložený také do němčiny, který se drží tradice magického realismu a jehož syžet sice silně zavání magií, ale je hluboce ukotvený v historické skutečnosti – víc, než by jeden myslel. Nejenže totiž v Jeseníkách – a nejen tam – opravdu koncem 17. století docházelo k čarodějnickým procesům, ale během studené války také skutečně existovaly ústavy pro výzkum paranormálních jevů, a sice jak v Sovětském svazu, tak i v USA. A dodnes působí různí léčitelé a ezoterici, kteří si nemohou stěžovat na nedostatek zájmu. A došlo i na povídky Dory Kaprálové, která se s jemným humorem a taktem věnuje ostrůvkovitosti lidské duše, např. vždy individuálním „ostrovům omezené naděje“. Doru doprovázela Heike Birke, její nakladatelka z nakladatelství BALAENA, takže se nám dostalo i vzhledů do (v nejpozitivnějším smyslu) přeshraničních aktivit nakladatelství usilujícího o česko-německou výměnu.

A nakonec přišel nejstrašidelnější okamžik ze všech, když se ukázalo, že Ulrike Anna Bleier i Jonáš Zbořil se zajímají o stejný jev, totiž o takzvaná ne-místa, která většinou plní jen jednu pevně danou funkci a člověku slouží často jen pro krátkodobý pobyt nebo přesun, například nádraží, letiště, průchody či podchody. Strašidelný proto, že příští román Ulriky Anny Bleier se bude jmenovat *Spukhafte Fernwirkung* (Strašidelné působení na dálku) a zabývá se také ostrůvkovitostí lidské duše, která přesto a možná právě proto na ne-místech vstupuje do interakce s druhými. Slovní spojení vzešlo z rezignace Alberta Einsteina, když si nedovedl vysvětlit kvantové komplementární ovlivňování dvou částic, které na sebe nejprve vzájemně působily přímo, ale působení trvalo i poté, co se od sebe hodně vzdálily. Když Ulrike představovala svůj projekt a všechno bylo postupně tlumočeno do češtiny, Jonáš, který ve své poslední sbírce *Nová divočina* také vyjadřuje fascinaci přírodou a svůj osobní ekologický žal, jí rozzářeně skočil do řeči, protože té strašidelné provázanosti skoro nemohl uvěřit. Zatímco její projekt byl krátce před dokončením, Jonáš byl ještě dost na začátku, u „vypisování se“ do jazyka, jakým by se o ne-místech a o tom, co s člověkem dělají, mohl dostat na stopu. A tak jsem mu vyprávěl o svém debutovém románu, kde v centru zápletky stojí bezdomovec žijící na ulici, pro něhož se právě místa tranzitu stávají místy pobytu, z nezbytí, což na duších nutně zanechává následky.

Jakkoli daleko jeden od druhého bydlíme a pracujeme, jakkoli nesrozumitelná naše řeč může druhým – a někdy i nám samým – připadat, při psaní nás pohánějí stejné otázky a jevy.

Oblažující zjištění v těchto podivných časech neporozumění!